

Nr 106.

Av herr **Lindhagen**, om militärmusikens bibehållande såsom en statsinstitution.

Vid alla organisationer för en härordning har militärmusiken blivit styvmoderligt och lättvindigt behandlad. Den har framstått såsom en liten detalj av mindre vikt, som ingen satt sig in i. Detta beror nog på, att inför anspråk på begränsningar officerarna satt större värde på ett gevär än ett musikinstrument. Militärmusiken är ju också det enda i militärväsendet, som gör manskapet och ortsbefolkningen glädje. Det som skjuter och bringar förödelse framstår däremot enligt sakens natur såsom det viktigaste.

Från avrustningshall har å andra sidan till och med framhållits, att eftersom musiken är det enda som gör militären populär, är det av vikt, att militärmusiken främst blir avskaffad. Man kan ju också säga att under fredstider, som vi haft under etthundratolv år, behöver manskapet inga särskilda förnöjelser. Det är endast, när det gäller allvar, liv eller död med andra ord, som det är ett tekniskt militärt krav, att soldaterna stimuleras genom musiken. Under kriget lär ock musikens betydelse i nämnda avseende ådagalagts och mångenstädes föranlett upprättandet av nya eller förstärkta musikkårer.

I 1924 års militärförslag hade också musiken ansetts kunna göras till styvbarnet. Man hade till och med inskränkt orkestern till en lärare och sex ynglingar. Med en sådan sammansättning kan en god musik icke utföras. De anställda, som sakna utsikt till befordran, komma säkerligen icke heller att låta binda sig mer än för någon kortare tid. Både militären och allmänheten komma att förlora den vederkvikelse och kulturella insats, som militärmusiken hitintills åstadkommit. Enligt motiven syntes den endast skola användas för signalgivning. Detta lär dock kunna anordnas mycket billigare än med den sålunda föreslagna anordningen. Förslaget var därför ur denna synpunkt ett slöseri med statsmedel, på samma gång den verkliga musikens avskaffande i förslaget var, så vitt jag förstår, ett kulturfientligt inslag i densamma.

Härtill kom att enligt 1924 års förslag en stor del av de reducerade musikkårernas medlemmar blevo satta på bar backe utan någon hänsyn. Det är sannerligen ingen lätt sak för dem att få annat arbete, och genom tillfälligt grovarbete skulle för övrigt deras handlag för musikprestationer förstöras. Det minsta man kunnat begära var väl, att indragningarna åtminstone ej skedde för hastigt och hänsyn särskilt togs till familjeförsörjare eller lång tjänstetid.

Genom indragning av vissa regementen och flottavdelningar eller avrustning av militärväsendet skulle vissa eller samtliga musikkårer helt bortfalla. Dessa hava emellertid som sagt i allmänhetens ögon varit ljuspunkten i militärväsendet. De hava glatt och uppfriskat militären samt kanske uppväckt vekare känslor, vilket är väl behöfligt. Dessutom och icke minst ha de genom konserter på olika ställen i landet under fritiderna bidragit att hålla musiklivet vid makt. Detta är en kulturgärning, som icke förtjänar att avföras från dagordningen med militärväsendet, utan bör hållas vid liv. I samma mån som militärutgifterna kunna förminsкас eller väsentligen upphöra, bör den andliga kulturen äntligen kunna få någon luft under vingarna. Vad som i detta avseende redan dväljes inom militärorganisationen bör således utbrytas ur frågan om militärväsendets nedskrivning.

Med denna uppfattning bör militärmusiken på de särskilda orterna väsentligen bibehållas såsom en statsinstitution, men omvandlas till en statens civila musikorganisation för att främja musiklivet i landet, särskilt i den vanlottade landsorten. Musikkårerna skulle hava skyldighet hålla vissa konserter kostnadsfritt eller mot inträdesavgift, vilken senare skulle inflyta till statsverket. I den mån militärmusiken övergår till en civil organisation bör anslaget för dess upprätthållande överflyttas från försvarets huvudtitel till åttonde huvudtiteln. Denna framställning om militärmusiken förordas, enligt vad jag erfarit, på det livligaste av svenska musikerförbundet, till vilken de militära musikkårerna ock äro anslutna.

Av dessa skäl väcktes av mig vid 1924 års riksdag i anledning av propositioner om försvarsväsendet och i anslutning till ett uttalande av mig vid remissdebatten en motion med följande yrkande:

1) att militärmusiken skulle undantagas från militärväsendets minskning eller avrustning samt, i den mån sådan minskning eller avrustning skedde, i sin nuvarande huvudsakliga omfattning omvandlas till en statens civila musikorganisation för att med anslag från åttonde huvudtiteln främja musiklivet i landet och särskilt i den vanlottade landsbygden;

2) att de i den blivande militärorganisationen ingående musikkårerna måtte bibehållas i sin nuvarande omfattning.

Utskottet hemställde enhälligt utan anförande av något särskilt skäl, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. I första kammaren avslogs ett förslag om skrivelse i anslutning till första punkten i motionens yrkanden med 74 röster mot 51.

I den år 1925 framlagda propositionen syntes frågan i någon mån ha fallit framåt. Yttrande hade infordrats från musikaliska akademien och detta har lett till att 485 beställningar bibehållits och 776 föreslagits till indragning. Det tillades i propositionen:

Ur kulturell synpunkt skulle det givetvis vara önskvärt, om musikorganisationen kunde givas större omfattning än vad föreliggande förslag uppger. Av kostnadsskäl har detta emellertid icke varit möjligt. Den av musikaliska akademien väckta tanken på en utökning av nämnda organisa-

tion på bekostnad av annan huvudtitel synes mig värd beaktande och torde böra göras till föremål för särskild utredning. Särskilt under övergångsåren synes den övertaliga musikpersonalen på detta sätt kunna tagas i anspråk för en jämförelsevis ringa kostnad.

Det gäller dock, att den nuvarande organisationen oförminskat bibehålles för sin kulturella uppgift för framtiden, således icke blott »under övergångsåren», såsom förra årets proposition synes nästan ställa i utsikt. Skulle den nuvarande organisationen ej få längre varaktighet, så kan den för att göra pinan kort lika gärna avskaffas genast. Kostnadssynpunkten synes ej heller böra bereda de svårigheter, som i propositionen omnämndes. Det socialdemokratiska förslaget från 1924 hade år 1925 kunnat vidgas med många miljoner för försvarets improduktiva utgifter. Då kan väl den jämförelsevis obetydliga summan för härordningens enda kulturella ljuspunkt även vara överkomlig. För statskassan spelar det ej heller någon roll, om en utgift fördelas på två huvudtitlar eller uppföres med sammanlagda beloppet på allenast en. Det blir för staten lika dyrt i båda fallen. Denna angelägenhet borde därför hava definitivt ordnats av regeringen redan 1925 och i sammanhang med försvarspropositionen kommit till uttryck i ett utarbetat definitivt förslag. Musikaliska akademiens ovannämnda tanke tänktes redan förut av femtioen ledamöter i första kammaren och därförinnan säkerligen av en mängd människor i landet.

Vid 1925 års riksdag väcktes därför av mig en motion med nedannämnda yrkande. Det särskilta utskottet inlät sig, så vitt jag kunnat finna, icke det minsta med något yttrande över motionens tankar. Vid det slutliga avgörandet i riksdagen var jag av sjukdom förhindrad att föra talan för motionen och ånyo fresta en omröstning i första kammaren.

Det hemställes således,

att riksdagen med anledning av statsverkspropositionen om anslag till försvarsväsendet, ville i sammanhang därmed besluta eller hos regeringen begära övervägande och förslag i syfte, att militärmusiken skall undantagas från militärväsendets minskning eller avrustning samt, i den mån sådan minskning eller avrustning sker, i sin nuvarande eller huvudsakliga omfattning omvandlas till en statens civila musikorganisation för att med anslag från åttonde huvudtiteln främja musiklivet i landet och särskilt i den vanlottade landsbygden.

Stockholm den 22 januari 1926.

Carl Lindhagen.